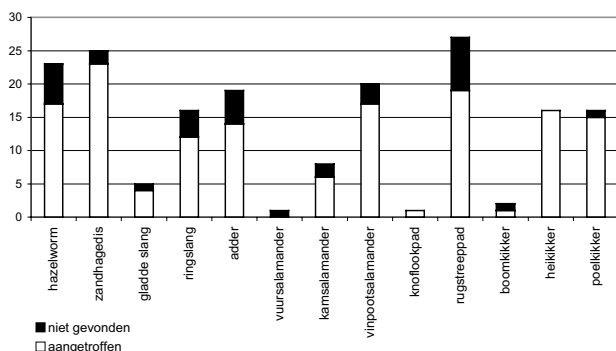

VERSPREIDINGSONDERZOEK REPTIELEN EN AMFIBIEËN 2008

Jelger Herder

Het jaar 2008 zit er alweer bijna op, tijd voor een eerste terugblik. Er zijn dit jaar weer enorm veel gegevens door jullie doorgegeven, allereerst dank daarvoor. Mocht je nog losse waarnemingen hebben die je nog niet hebt doorgegeven zouden we je willen vragen dit zo spoedig mogelijk te doen, bij voorkeur via Telmee.nl. Met de reeds binnengekomen gegevens kunnen we een eerste overzicht maken van de vorderingen. Er zijn tot op heden in 2008 voor alle soorten samen 179 prioritaire km-hokken onderzocht waarbij in 81% de doelsoort is aangetroffen. Figuur 1 geeft een overzicht van het aantal onderzochte prioritaire km-hokken per doelsoort.

Figuur 1. De tussenstand in het verspreidingsonderzoek per 1 november 2008. De grafiek geeft het aantal bezochte prioritaire kilometerhokken en de mate waarin de soorten wel of niet werden gevonden weer.

Tussen de afgeronde prioritaire km-hokken zaten enkele bijzondere vondsten. Zo werd de heikikker door Wim van den Heuvel en Maaïke Pouwels opnieuw gevonden in het Hernensche Bosch (Gelderland) na een afwezigheid van 20 jaar. De laatste waarneming dateerde uit 1988. De jaren daarop is er intensief gezocht, maar werd de soort niet meer gevonden en aangenomen werd dat de soort was uitgestorven in het gebied.

Er zijn daarnaast in het kader van het verspreidingsonderzoek ook vele niet-prioritaire km-hokken onderzocht. Figuur 2 geeft een

overzicht van de gegevens die zijn doorgegeven via de online invoermodules Telmee.nl en Waarneming.nl. Hierbij dient de kanttekening gemaakt te worden dat de data uit waarneming.nl nog niet gevalideerd zijn er dus mogelijk nog hokken afvallen.

Actueel houden van de verspreidingsbeelden

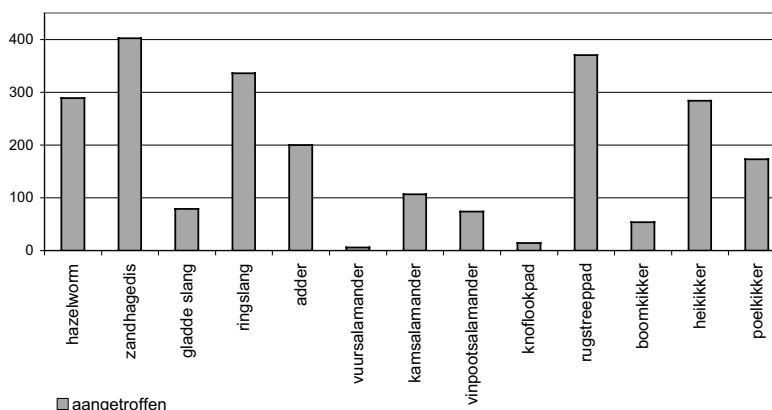
De hoofddoelstelling van het verspreidingsonderzoek is het volledig actualiseren van de verspreidingsbeelden van de doelsoorten op 10x10 km-hok niveau over de periode 2007-2012. De achterliggende gedachte is de in 2013 geplande rapportage naar de EU over de Habitatrichtlijn.

Voor deze rapportage zijn actuele verspreidingsgegevens nodig, de periode die dan geldt als actueel is 2007-2012. We richten ons er daarom op om binnen die periode het verspreidingsbeeld van onze doelsoorten op 10x10 km-hok niveau volledig te verversen/actualiseren. We zijn nu dus twee jaar bezig en al een heel eind onderweg, voor de meeste doelsoorten zitten we tegen de 70%. Tabel 1 geeft de huidige stand van zaken.

Wat betekenen deze getallen voor de uiteindelijke doelstelling en hoe gaan we volgend jaar verder?

Voor een aantal soorten, met name de reptielen, lopen we zeer goed op schema: adder, gladde slang, hazelworm, poelkikker, ringslang, zandhagedis en vuursalamander. De zeer wijd verspreide kamsalamander, heikikker en

Figuur 2. De tussenstand in het verspreidingsonderzoek per 1 november 2008. De grafiek geeft het totaal aantal kilometerhokken waaruit waarnemingen van de betreffende doelsoort zijn binnengekomen uit 2008.

rugstreeppad blijven enigszins achter lopen. Dit komt mede door het enorme aantal hokken dat geactualiseerd moet worden. Aan deze soorten willen we volgend jaar extra aandacht besteden.

Soort	Reeds geactualiseerd	Totaal te actualiseren	Percentage geactualiseerd
adder	50	64	78
boomkikker	30	47	64
gladde slang	46	67	69
hazelworm	104	150	69
heikikker	144	230	63
kamsalamander	107	200	54
knoflookpad	13	43	30
poelkikker	142	190	75
ringslang	98	145	68
rugstreeppad	184	297	62
vinpootsalamander	28	49	57
vuursalamander	6	6	100
zandhagedis	88	98	89

Tabel 1. De tussenstand voor de doelstelling van het verspreidingsonderzoek. De tabel geeft in 10x10 km-hokken het in 2007 en 2008 reeds geactualiseerde aantal, het totaal aantal te actualiseren hokken over de periode 2007-2012 en in de laatste kolom het percentage dat van de te actualiseren hokken dat reeds geactualiseerd is. De gebruikte data zijn niet allemaal gevalideerd, mogelijk vallen er dus nog enkele hokken af.

Van soorten met een beperkte verspreiding, zoals de boomkikker en vinpootsalamander, vragen we iedereen die dat nog niet gedaan heeft alsnog zijn of haar recente waarnemingen door te geven. De

beperkte verspreiding van deze soorten werkt in ons voordeel omdat er een lager aantal hokken is dat geactualiseerd moet worden. Voor deze soorten wordt gedacht aan regionale projecten in 2009.

Tot slot lijkt de knoflookpad sterk achter te blijven met maar 30% reeds afgerond van het totaal aantal te actualiseren hokken. Hierover moet echter nog een correctieberekening gemaakt worden. De te actualiseren hokken zijn namelijk bepaald door het voorkomen van de soort in die hokken in de periode 1980-2006. Helaas is de knoflookpad sindsdien op veel locaties uitgestorven. Deze hokken moeten we nog invoeren als 0-waarnemingen, waardoor het afgeronde percentage hoger komt te liggen. Daarnaast hebben we voor de knoflookpad onderwatermicrofoons aangeschaft, die zeer succesvol blijken te zijn. Meer hierover in de komende nieuwsbrief.

NU VERSPREID OVER HET LAND BESCHIKBAAR: BASISCURSUS AMFIBIEËN & REPTIELEN EN ZOETWATERVISSEN

Annemarie van Diepenbeek

Oude rotten en nieuwkomers

Mensen komen en gaan. Ja, zelfs mensen die het plezier van veldonderzoek naar amfibieën en reptielen kennen, vertrekken soms, om uiteenlopende redenen. Voor RAVON is het dus belangrijk dat er voortdurend aanwas plaatsvindt van mensen die zich met verspreidingsonderzoek en/of monitoring willen gaan bezighouden. Belangrijk daarbij dat nieuwe geïnteresseerden gelegenheid krijgen kennis op te doen, zowel van de soorten zelf als van de veldmethodieken. Het overdragen van die kennis kan het beste gebeuren door mensen met veel veldervaring. Af en toe worden 'oude rotten in het veldwerk' daarom gevraagd, nieuwe, minder ervaren RAVON-ners mee het veld in te nemen en hen de kneepjes van het vak te leren. Overdracht op individuele basis, een oersterke formule, maar ze dekt niet de landelijke behoefte aan kennisverwerving. Kennisoverdracht op grotere schaal is een

onderwerp waaraan de laatste jaren bij RAVON veel is gewerkt.

Cursus volgen....

Een goed en leuk begin van veldonderzoek is het volgen van een basiscursus. Naast een basiscursus Zoetwatervissen heeft RAVON heeft er ook een ontwikkeld voor Amfibieën en Reptielen. De cursus focust op soortherkenning en waarnemings- en inventarisatiemethoden.

In 2006 zijn er op zes plaatsen in het land pilots van de cursussen gegeven, drie over amfibieën en reptielen en drie over zoetwatervissen. Voor de cursusleiders zijn er in 2007 en 2008 trainingsdagen gegeven, een in Den Bosch en een in Assen. Een aantal RAVON-ners met de nodige veldervaring en met de principiële bereidheid tot het geven van cursussen werd hiervoor uitgenodigd. Belangrijk onderdeel van het programma vormde het voorstellen en in